

Livsfortælling, trosfortælling og dialog

I en tid, hvor samfundet er fragmenteret og segmenteret og præget af stadige opbrud og indvandring af nye kulturer og religioner, er livsfortælling mere aktuell end nogensinde. I et samfund, hvor vi ikke længere kender hinandens historie, fordi vi ikke har fulgt hinanden gennem et længere liv, men hele tiden får nye bekendtskaber og venner, er vi ganske vist ikke historieløse, men vi deler ikke vores historie med ret mange mennesker med tab af sammenhæng til følge.

Af Steen Bonde, hospitalspræst ved Aarhus Universitetshospital

Trosfortællingen er en del af livsfortællingen. Ligesom livsfortællingen ikke er et spørgsmål om fakta – det er livshistorie – så er trosfortællingen heller ikke et spørgsmål om at fremmane fakta. Fortællingen drejer sig om at fortælle, som man husker det eller vil huske det. Men troen er efterhånden mere og mere blevet en privat sag, som skal holdes ude af det offentlige rum. Troen kommer næsten kun ud i det offentlige rum, når den kan tolkes som årsag til kriminalitet, skandaler, magtmisbrug, overgreb, svindel og lignende, eller når der skal diskuteres leverpostej og frikadeller, bederum, niqab og burka. Der fokuseres næsten kun på de negative sider ved troen. Og det er en skam, for troen er en væsentlig del af mange menneskers identitet, uanset om man har en tro eller direkte er imod. Og troen er en positiv drivkraft for mange mennesker.

»Troen kommer næsten kun ud i det offentlige rum, når den kan tolkes som årsag til kriminalitet, skandaler, magtmisbrug, overgreb, svindel og lignende, eller når der skal diskuteres leverpostej og frikadeller, bederum, niqab og burka.«

Hvad er tro?

Tro er så mange ting. Den kan være en modsætning til viden. Så tror jeg, at... i stedet for at vide at... Troen kan altså stå i modsætning til viden. Man kan også tro på i betydningen, at jeg tror, det du siger er rigtigt, men det betyder ikke nødvendigvis, at man har tillid til den, der siger det. Endelig kan man også tro i betydningen tillid til. Her er der tale om en relationel betydning, hvor man kan have tillid til et andet menneske uden, at det, den anden fortæller, nødvendigvis er faktisk rigtigt eller sandt. I livs- og trosfortællingen drejer det sig om tro i den sidste betydning. Og det er sandt i den forstand, at det siger noget om den andens selvforståelse.

Trosfortælling – hvordan?

Man kan lave trosfortælling med alle, også ateister. Ateistens trosfortælling er bare en fortælling om, hvad han ikke tror på. Prøv en dag at sætte dig sammen med et andet menneske og lyt til hinandens trosfortællinger. Hvordan kan man gribe det an? Det er egentlig ganske enkelt. Man sætter sig ned og lytter til den anden, eller man går en tur sammen, laver mad sammen eller spiller golf. Man behøver ingen faglige forudsætninger som teolog, antropolog, sociolog, pædagog, forfatter eller psykolog eller for den sags skyld noget helt andet. Blot man har nogle enkelte menneskelige forudsætninger: Respekt for andre mennesker i vores forskellighed – at acceptere den anden som en anden i dennes anderledeshed (Levinás). Der må også være en ægte nysgerrighed efter at lære den anden bedre at kende. Man behøver ikke kende en masse til islam og Iran, hvis det f.eks. er en iransk muslim, man sidder overfor. Det er jo det, man skal få et billede af ved at høre den andens historie. Så skal man være oprigtigt nærværende, dvs. hele tiden lytte og ikke sidde og f.eks. forberede sig på, hvad man nu skal spørge om. Der må gerne opstå pauser, hvor man har tid til at fordøje eller reflektere over det, man har hørt. Derved får trosfortællingen karakter af, at man deler sig selv med den anden og omvendt.

Et par enkelte regler

Der er heller ikke ret mange formelle regler, man skal holde sig til. En enkel regel er, at man skal holde sig fra to ord: Den, der lytter og spørger, bør ikke bruge ordet ”hvorfor”, og den, der fortæller, bør ikke bruge ordet ”fordi”. En anden god regel er, at man bør øve sig i ikke straks at skulle sige noget eller stille et nyt spørgsmål, hvis der opstår pauser. Lad den anden få et ånderum og tid til at overveje den næste sætning eller til at fordøje det, der netop er blevet sagt. Begynd med at give hinanden et kvarter til hver.

»Formålet med trosfortællingen er altså ikke i første række, at vi kommer til at få en masse fakta (som f.eks. når man skriver et CV), men at vi lærer den anden at kende og får indblik i hans eller hendes identitet.«

Livshistorie og identitet

Trosfortælling er aldrig bare det, der skete. Det er den tolkede virkelighed. Når vi fortæller om vores liv, er det vores selvbillede, vi præsenterer. Når vi fortæller om vores tro, er det også vores selvbillede, vi præsenterer. Formålet med trosfortællingen er altså ikke i første række, at vi kommer til at få en masse fakta (som f.eks. når man skriver et CV), men at vi lærer den anden at kende og får indblik i hans eller hendes identitet. Gennem trosfortællingen skaber vi mening og sammenhæng og bliver bevidste om vores egen identitet og formidler denne forståelse til dem, vi fortæller til. Den anden spejler sig i vores fortælling, og samtidig med, at hun hører, hvad vi siger og lærer os at kende, lærer hun også sig selv at kende i spejlingen, fordi hun bliver sig bevidst, hvor vi er forskellige, og hvor vi er ens.

Prøv engang at undlade at diskutere eller tale om tro – i betydningen hvad jeg tror på – og fortæl i stedet et andet menneske, hvordan du kom til at tro, det vil sige fortællingen om de elementer i dit liv, der fik troen – i betydningen tillid – til at spire og blomstre i dig. Fortæl også, selv om det bliver lidt famlende og usammenhængende. God fornøjelse!